

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Markéta Slívová

Rozsah dobrovolnictví v Charitách
Ostravsko-opavské diecéze

Bakalářská práce

vedoucí práce: ThLic. Jakub Doležel, Th.D.

2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité informační zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 18. března 2016

.....
Markéta Slívová

Poděkování:

Děkuji ThLic. Jakobovi Doleželovi, Th.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za vstřícnost při udílení cenných podnětů, doporučení a připomínek.

OBSAH

ÚVOD	3
1 DOBROVOLNICTVÍ.....	4
1.1 Dobrovolnictví v neziskových organizacích	5
1.1.1 Dobrovolnictví veřejně prospěšné.....	5
1.1.2 Dobrovolnictví formální.....	6
1.1.3 Dobrovolnictví akreditované a neakreditované.....	7
1.1.4 Dobrovolnictví v sociálních službách	8
1.1.5 Dobrovolnictví ve zdravotních službách.....	10
1.1.6 Firemní dobrovolnictví.....	10
1.2 Dobrovolnictví v kontextu sociální práce.....	11
1.2.1 Manažerské řízení dobrovolnictví versus individualizace	12
1.2.2 Komunitní dobrovolnictví	13
2 CHARITA	15
2.1 Teologické ukotvení charitativní činnosti církve.....	15
2.2 Lidé pracující v Charitě	16
2.3 Dobrovolnictví v kontextu křesťanské charitativní práce	17
2.3.1 Křesťanská charitativní služba v dějinách.....	18
2.3.2 Farnost – místo pro dobrovolnické charitní angažmá dneška	20
2.4 Dílo Charity v naší zemi	22
2.4.1 Počátky katolického charitního díla za první republiky	22
2.4.2 Charita Česká republika dnes	22
2.5 Charity na území Ostravsko-opavské diecéze	23
3 ROZSAH DOBROVOLNICTVÍ A JEHO MĚŘENÍ.....	25
3.1 Příručka pro měření dobrovolné práce - Manual ILO	25
3.2 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v České republice.....	26
3.2.1 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitě Česká republika	27
3.2.2 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitách Ostravsko-opavské diecéze....	28
3.3 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví na Slovensku.....	29
3.3.1 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitě na Slovensku.....	30
4 VÝZKUM ROZSAHU DOBROVOLNICTVÍ V CHARITÁCH NA ÚZEMÍ OSTRAVSKO-OPAJSKÉ DIECÉZE.....	31
4.1 Formulace cíle	31
4.2 Základní výzkumná otázka.....	31
4.3 Dílčí výzkumné otázky, hypotézy a jejich operacionalizace	31
4.3.1 Otázka na poměr počtu dobrovolníků vůči počtu zaměstnanců.....	33

4.3.2	Otázka na průměrný počet odpracovaných hodin jedním dobrovolníkem za rok..	33
4.3.3	Otázka na počet dobrovolníků a objemu jimi vykonané práce dle oblasti činnosti	34
4.3.4	Otázka na počet dobrovolníků a objemu jimi vykonané práce z hlediska charakteru vykonávané činnosti	34
4.3.5	Otázka na míru profesionalizace vedení dobrovolníků v organizaci	35
4.4	Metodologie výzkumu	37
4.5	Výzkumný vzorek	38
4.6	Průběh výzkumu	38
4.6.1	Předvýzkum	38
4.6.2	Výzkum	38
4.6.3	Výsledky výzkumu a analýza dat	38
4.6.4	Diskuse	44
ZÁVĚR		46
LITERATURA		47
SEZNAM GRAFŮ		52
PŘÍLOHA		53

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce bude zjistit rozsah dobrovolnické činnosti v rámci Charit na území Ostravsko-opavské diecéze.

V teoretické části se budu zabývat pozicí dobrovolnictví v neziskových organizacích. Představím koncept dobrovolnictví z hlediska akreditovaného dobrovolnického programu u Ministerstva vnitra ČR, v rámci sociálních a zdravotních služeb a budu se zabývat také legislativním rámcem, ve kterém se dobrovolnictví odehrává v České republice. Pojednám o dobrovolnictví v kontextu sociální práce, a podrobněji objasním také význam, místo a přednosti dobrovolnické činnosti v rámci křesťanské charitativní práce.

V kapitole o Charitě představím teologická východiska, na kterých samotná charitativní služba církve stojí, a ze kterých také čerpá svou motivaci a inspiraci, neboť povaha charitativní služby církve s dobrovolnickým angažmá souvisí principiálně a inherentně, a poté představím stručné charakteristiky díla Charity v naší zemi. V dílčí podkapitole pojednám o Charitách v Ostravsko-opavské diecézi, v nichž budu v empirické části provádět výzkum o rozsahu dobrovolnické činnosti.

Samostatnou kapitolu budu věnovat měření rozsahu dobrovolnictví. Účelem bude představit publikované informace o rozsahu dobrovolnické činnosti v rámci organizace Charita Česká republika, a v Charitě na Slovensku, a také údaje o zkoumání rozsahu dobrovolnictví v České republice a na Slovensku. Tato data mi poslouží jako referenční rámec pro stanovení hypotéz o rozsahu dobrovolnictví v Charitách na území Ostravsko-opavské diecéze.

V rámci empirické části práce budu prezentovat výsledky kvantitativního výzkumu o rozsahu dobrovolnické činnosti v Charitách v Ostravsko-opavské diecézi. Získané údaje se pokusím porovnat s daty, která jsou publikována o rozsahu dobrovolnické činnosti v Charitě Česká republika, případně v Charitě na Slovensku.

1 DOBROVOLNICTVÍ

Dobrovolníka můžeme charakterizovat jako člověka, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti. Dobročinnost je jedna z občanských ctností, která v naší západní kultuře má své kořeny v křesťanské a ještě hlouběji v židovské morálce, bez ohledu na to, zda člověk, který ji poskytuje, je či není věřící (Tošner, Sozanská, 2002, 35-36).

Definic, které vymezují pojem dobrovolnictví, je mnoho, a jejich nejednotnost je značná. Většina z nich se však shoduje nejméně ve třech kritériích, jež odlišují dobrovolnictví od jiných forem lidské činnosti. Charakterizují dobrovolnictví jako aktivitu, která je:

- neplacená
- vykonávaná na základě svobodné vůle
- vykonávaná ve prospěch jiných (Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková a kol., 2012, 10).

Příručka Mezinárodní organizace práce o měření dobrovolnické práce *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (dále v textu jen Manual ILO) vznikla v roce 2011 jakožto koncepční rámec pro měření formální a neformální dobrovolné práce v různých kulturních a právních podmínkách. Podle Manualu ILO je dobrovolnictví:

„dobrovolnou (nepovinnou) nevýdělečnou činností, tzn. dobou, kterou jednotlivci bezúplatně věnují práci vykonávané prostřednictvím příslušné organizace nebo přímo ve prospěch jiných osob mimo vlastní domácnost.“ (Dobrovolník, 2015)

Ve smyslu definice dle Manual ILO, lze tedy dobrovolnické angažmá vymezit jako činnost, která (Dobrovolník, 2015):

- má charakter produktivní práce

- je nevýdělečná
- je dobrovolná
- není vykovávána ve prospěch vlastní domácnosti.

Z hlediska zaměření můžeme dobrovolnictví rozdělit na několik forem (Tošner, Sozanská, 2002, 36):

občanská výpomoc – také sousedská výpomoc – zaměřeno na dobrovolnou pomoc v rámci rodiny, příbuzenstva či sousedům

vzájemně prospěšné dobrovolnictví – odehrává se v rámci komunity vytvořené v obci, ve farnosti či ve sportovním klubu

veřejně prospěšné dobrovolnictví – jeho angažmá probíhá v neziskových organizacích.

1.1 Dobrovolnictví v neziskových organizacích

1.1.1 Dobrovolnictví veřejně prospěšné

Dobrovolnictví, které je provozováno v neziskových organizacích, a které organizují také dobrovolnická centra, označujeme jako veřejně prospěšné dobrovolnictví. Organizace se snaží získat dobrovolníky z řad veřejnosti a jejich činnost spočívá buď v jednorázové pomoci při různých akcích anebo v dlouhodobé dobrovolnické spolupráci (Tošner, Sozanská, 2002, 36-37).

V organizaci, ve které dobrovolníci pracují, dochází vedle úspory finančních prostředků také ke zkvalitňování poskytovaných služeb a usnadňování provozu. Dobrovolníci vykonávají činnosti, které nejsou pro vlastní chod služby přímo nepostradatelné, ale jsou to aktivity prováděné ve službě jakoby navíc ve prospěch klientů. Jedná se například o doprovod klientů na vycházky, výtvarné či jazykové kroužky a další volnočasové aktivity. Organizace by bez těchto dobrovolníků mohla existovat,

avšak jejich angažmá významně přispívá k doplnění služeb či ke zvýšení kvality služby (Tošner, Sozanská, 2002, 39-40).

U všech typů zapojení dobrovolníků ve službě platí, že při dobré organizaci jejich práce se vynaložené náklady ekonomicky vrátí. Pozitivní dopad dobrovolnické služby v organizaci můžeme vyjádřit finančním vyčíslením hodnot, které činností dobrovolníků vzniknou, a navíc nesmíme opomenout hodnoty, které jsou penězi těžko vyjádřitelné. Tuto skutečnost organizace reflektuje, když se rozhoduje, zda a na jakou činnost dobrovolníky potřebuje, a když zvažuje i náklady, které organizování dobrovolníků vyžaduje, ať již finanční nebo personální (tamtéž).

1.1.2 Dobrovolnictví formální

Formální dobrovolnictví je realizováno prostřednictvím organizace v neziskovém, veřejném nebo soukromém sektoru. Oproti tomu neformální dobrovolnictví je definováno jako spontánní a sporadické pomáhání, které se odehrává mezi přáteli a sousedy, a není řízeno prostřednictvím nějaké organizace (Brozmanová Gregorová, 2011, 52).

Definice, které vymezují pojem formálního a neformálního dobrovolnictví je mnoho. Manuál ILO pro měření dobrovolnické práce (Manual on the Measurement of Volunteer Work, 2011) formální dobrovolnictví definuje takto: „*Formální dobrovolnictví je realizováno prostřednictvím organizace v neziskovém, veřejném anebo soukromém sektoru a bývá více organizováno a regulováno.*“ (Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková a kol., 2012, 19).

Zajímavý je poznatek, který vyplynul z výzkumného šetření, které bylo uskutečněno na Slovensku v roce 2011. Zjistilo se v něm, že dobrovolníci, kteří jsou angažováni v rámci formálního dobrovolnictví, jsou ve velké míře zároveň aktivní i v rámci neformálních dobrovolnických aktivit. Tato skutečnost poukazuje na to, že například dobrovolnictví na Slovensku je významně spojeno s individuálními kvalitami člověka, a nejen s kontextem, ve kterém se odehrává (tamtéž, 43 - 44).

1.1.3 Dobrovolnictví akreditované a neakreditované

Systematické zavádění dobrovolnictví v takové podobě, v jaké jej známe v organizacích nyní, se v naší zemi začalo objevovat ve druhé polovině devadesátých let 20. století. Jde vlastně o rehabilitaci dobrovolnictví, které na našem území navazuje na svou bohatou historii v době národního obrození a za tzv. první republiky, a jehož tradice byla vážně narušena totalitním komunistickým režimem. Na počátku devadesátých let 20. století dobrovolnictví nebylo zakotveno v žádném obecně platném právním dokumentu ČR. Teprve v roce 2003 vstoupil v platnost zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (dále jen zákon o dobrovolnické službě), jenž je prvním právním předpisem upravujícím statut dobrovolníka v ČR. Tento zákon významně přispěl k tomu, že se dobrovolnická služba stala známou a uznávanou. Zavádí do naší legislativy v Evropě obvyklé pojmy jako vysílající a přijímající organizace a v procesu akreditace dobrovolnické služby sleduje a kontroluje, jak jsou dobrovolníci vybíráni a připraveni na svoji činnost, specifikuje a pomáhá ošetřovat rizika, která jsou s prací dobrovolníků v organizacích spojena (Tošner in Matoušek, 2013, 61).

Aby bylo zřejmé, co a v jakém čase bude dobrovolník v organizaci konat, je důležité, aby byly s dobrovolníky uzavřeny dohody jasně vymezující jejich práva a povinnosti. V rámci akreditovaného programu jsou dobrovolníci také na základě smluv pojištěni z hlediska odpovědnosti za případnou škodu a jejich činnost je pravidelně supervidována (tamtéž, 60).

Uzavření dohody o výkonu dobrovolnické služby také umožňuje vyhodnocovat, zda činnost dobrovolníka vede k oboustranné spokojenosti, a v případě, že se dobrovolník sjednanými podmínkami odmítá řídit, je možné spolupráci s ním ukončit (Metodika..., 2012).

Zákon o dobrovolnické službě upravuje podmínky, za kterých dobrovolnickou službu podporuje stát (zák. č. 198/2002 Sb., § 1, odst. 1).

Organizace, které splní podmínky stanovené tímto zákonem, mohou získat akreditaci udělovanou Ministerstvem vnitra ČR. Platná akreditace umožňuje získat finanční dotaci pro krytí některých nákladů spojených s provozováním dobrovolnické služby (Tošner in Matoušek, 2013, 60-61).

Výhody, které z akreditovaného dobrovolnického programu plynou organizaci, spočívají nejen ve finanční podpoře od státu, ale akreditace je i určitou známkou kvality vedení dobrovolnictví v organizaci. Dobrovolník v rámci akreditovaného programu má v organizaci smluvně zaručené postavení, je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku, má nárok na poskytnutí kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnictví, a má také nárok na poskytnutí ochranných pomůcek, či proplácení některých výdajů spojených s dobrovolnickou činností (Dobrovolnická služba. Akreditace, nedatováno).

Zajímavým bonusem pro dobrovolníka, který vykonává svou činnost v organizaci v režimu akreditovaného programu podle zákona o dobrovolnické službě, může být skutečnost, že v případě výkonu dobrovolnické služby v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu má nárok na důchodové pojištění z výkonu této činnosti (zák. č. 198/2002 Sb., § 5, odst. 3).

1.1.4 Dobrovolnictví v sociálních službách

Důležitými znaky dobrovolnictví, které je vykonáváno v rámci sociálních služeb, je jeho spolehlivost a časová vymezenost. Role dobrovolníka je vymezena tak, aby se příjemce pomoci na ni mohl v dohodnutém rámci spolehnout. Dobrovolník by měl splňovat takové požadavky, aby s ním mohlo být počítáno jako se zodpovědným pomocníkem, a na kvalitu jeho práce je možno mít podobné nároky, jako máme na placené zaměstnance (Tošner, Sozanská, 2002, 35).

Zákon o sociálních službách klade důraz na zvyšování kvality péče. Standardy kvality například stanoví, že by klienti v rezidenčních zařízeních měli žít způsobem života, který je podobný tomu, jak žijí jejich vrstevníci mimo zařízení. A právě jednou z možností, jak přirozeně a nenásilně naplnit tuto zásadu, je využít činnosti dobrovolníků. Ti totiž mohou s obyvateli domovů trávit volný čas, doprovázet je na vycházky, dělat jim

společnost a nabízet prostor pro rozhovory a naslouchání, účastnit se aktivit napomáhajících k aktivizaci či rehabilitaci či pomáhat s pořádáním různých akcí. Dobrovolník také může být klientovi blíže nejen geograficky, ale i věkově či mentálně, a to díky svým specifickým zkušenostem a zájmům. Může rovněž napomáhat k bourání bariér mezi pracovníky a klienty, nebo pomáhat klientům udržet si vědomí důstojnosti a hodnoty (Metodika..., 2012).

Dle Tošner in Matoušek (2013), byla právě v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, činnost dobrovolníků poprvé ustanovena jako legitimní vedle výkonu práce ostatních profesionálních pracovníků v rámci sociálních služeb. Dle tohoto zákona může probíhat dobrovolnické angažmá v rámci sociálních služeb na základě dvou forem:

První forma dobrovolnické činnosti v sociálních službách vychází z § 115 zákona o sociálních službách, který specifikuje okruh pracovníků, vykonávajících činnost v sociálních službách. Vedle odborných pracovníků, jejichž výčet zákon stanoví v odst. 1, § 115 uvádí odst. 2: *„Při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.“* Tímto zvláštním právním předpisem se rozumí zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě.

Druhá forma působení dobrovolníků v sociálních službách má oporu v příloze č. 2 prováděcí vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. k zákonu o sociálních službách, která obsahuje standardy kvality sociálních služeb. Ve standardu č. 9, který řeší personální a organizační zajištění sociální služby se v kritériu uvedeném v písmenu d) uvádí: *„Poskytovatel, pro kterého vykonávají činnost fyzické osoby, které nejsou s poskytovatelem v pracovně právním vztahu, má písemně zpracována vnitřní pravidla pro působení těchto osob při poskytování sociální služby; podle těchto pravidel poskytovatel postupuje.“* v rámci této druhé formy dobrovolnické činnosti působí velké množství dobrovolníků. Důvodem, proč organizace nepracují s dobrovolníky v rámci akreditovaného režimu dle zákona o dobrovolnické službě, může být například skutečnost, že pro malou skupinku dobrovolníků se nevyplatí žádat o akreditaci (Tošner in Matoušek, 2013, 62).

1.1.5 Dobrovolnictví ve zdravotních službách

Charity v České republice provozují také zdravotní služby. Jsou jimi například Charitní pečovatelská služba a hospice.

Dobrovolníci působí nejen v lůžkových zdravotnických zařízeních, ale také ve „zdravotně sociálním terénu“ a pomáhají hlavně lidem s různým typem zdravotního postižení. Svou činností jim usnadňují návrat do společnosti i fungování v běžném životě, nebo jim pomáhají zapojit se do aktivit, které by jinak pro ně samotné byly těžko dostupné. Dobrovolníci jsou tak přirozeným mostem, který propojuje zdravotnickou a sociální oblast (Dobrovolník, nedatováno).

Pro pacienty je dobrovolník nenahraditelný zejména v tom, že na rozdíl od zdravotnického personálu se nezajímá o nemoc, ale orientuje se spíše na to, co je zdravé a co pacient v danou chvíli konat může. Tím přináší do zařízení potenciál lidského kontaktu (Dohnalová, 2011, 28).

1.1.6 Firemní dobrovolnictví

Tento způsob dobrovolnické činnosti je smysluplnou a běžnou formou naplňování společenské odpovědnosti firem, a přináší užitek všem zúčastněným stranám. Firma poskytne práci, čas a znalosti svých zaměstnanců, a ti pomohou tam, kde je toho opravdu potřeba. Svou pomocí získají firemní dobrovolníci obohacující zkušenost s veřejně prospěšnou organizací, což působí na rozvoj jejich hodnot a pozitivní vztah ke svému zaměstnavateli. Firemní dobrovolníci pracují v neziskové organizaci v různých činnostech. Provádějí manuální práce jako například natírání plotu či úklidové práce, mohou se ale podílet i na přímé práci s klienty a to provozováním kreativních dílen, arteterapie, či procházkami s klienty. Velice důležitou službu mohou v neziskové organizaci poskytnout ve formě odborných konzultací v oboru práva, PR, marketingu, apod. z hlediska času může být firemní dobrovolnictví poskytováno formou celoročního programu, jednoho celofiremního dobrovolnického dne nebo angažovaností firmy v rámci Mezinárodních dnů firemního dobrovolnictví (Give&Gave Day, Engage day).

Aktivity firemního dobrovolnictví mohou být rovněž dobrou akcí v rámci firemního teambulidingu (Byznys pro společnost, nedatováno).

1.2 Dobrovolnictví v kontextu sociální práce

Fenomén dobrovolnictví se v praxi dotýká mnoha profesí. Jednou z nich je také sociální práce. Dobrovolnictví a sociální práce mají společné kořeny, filozofická a etická východiska, a také pole působnosti. Dle Handy a Hustinx (2009), sociální práce vnímá dobrovolnictví jako součást každodenního života. Dobrovolnictví je tedy možno považovat za jeden z nástrojů pro naplňování poslání sociální práce. Jak uvádí Matulayová (2011, 10-11), podpora rozvoje dobrovolnictví je jednou z možností řešení sociálních problémů současnosti (Brozmanová Gregorová, 2011, 50).

Dobrovolníci v oblastech sociální práce pomáhají naplňovat základní potřeby klientů týkající se lidského kontaktu a také jim umožňují účastnit se aktivit, kterých by jinak byly pro ně kvůli jejich zdravotnímu nebo sociálnímu hendikepu nedostupné. Tímto dobrovolnictví pomáhá při naplňování potřeb klientů, které souvisí s kvalitou jejich života. Dobrovolníci přinášejí do sociální práce svou životní zkušenost a díky svému individuálnímu přístupu přispívají ke zvyšování kvality poskytovaných sociálních služeb. Dobrovolnictví by v žádném případě nemělo nahrazovat práci profesionálních sociálních pracovníků, ale mělo by ji spíše doplňovat a podporovat (Kořínková, Černá, Verešpejová, 2011, 5).

Dobrovolnictví v organizaci může být také výzvou k ověření funkčnosti a smysluplnosti počinání organizace. Dobrovolník je totiž daleko svobodnější než rodinný příslušník nebo stážista a kvalitní komunikace a autentické mezilidské vztahy jsou jednou ze základních hodnot, proč se vůbec do dobrovolné činnosti zapojil. Znamená to tedy, že tam, kde nejsou zaměstnanci a klienti spokojeni, kde panuje pocit zbytečnosti a šablonovitosti, a kde nefunguje komunikace mezi personálem, vedením a uživateli služeb, tam dobrovolník nevydrží. Dobrovolníci nabízejí nové pohledy na řešení problémů, a také poskytují organizaci zpětnou vazbu. Je tedy možné tvrdit, že jejich

angažmá v organizaci může významně přispět ke zvýšení kvality péče (Metodika..., 2012).

1.2.1 Manažerské řízení dobrovolnictví versus individualizace

Podoba dobrovolnictví v naší zemi se neustále mění a jeho zásadní změny obvykle korespondují se změnami celé společnosti. Po roce 1989 vzniká nový typ manažerského řízení dobrovolnictví, které zahrnuje autentické dobrovolnické aktivity na profesionálním základě. Trend profesionalizace dobrovolnictví se projevuje zejména v oblasti sociální a zdravotní péče, neboť v těchto oborech činnosti jsou dobrovolníci často vybíráni na základě vstupních pohovorů, vysílání dobrovolnickými centry, koordinováni, školeni, trénováni a smluvně vázáni. Manažerský model dobrovolnictví tedy dobře koresponduje se současnou podobou sociální práce, která je formálně organizovaná a založena na profesionálním základě (Frič, 2011, 8 -9).

Nové trendy v dobrovolnictví však kopírují širší modernizační změny západních společností. Postupující změny v organizaci rodin, větší časový stres, flexibilita, či prohlubování nejistoty na pracovním trhu, to jsou jen některé z vlivů, které zvyšují nároky na individuální rozhodování jednotlivců a zvládání jejich životních situací. Dnešní individuálně orientovaní dobrovolníci tak vyžadují značnou míru autonomie a svobody ve výkonu svých rolí. Bývají vysoce kvalifikovaní a cítí se být více odborníky a partnery, než jen pomocníky odborného personálu. Jejich ochota spolupracovat se odvíjí častěji od jejich osobních zájmů a potřeb a při hledání seberealizace požadují velkou svobodu výběru v tom, co budou dělat a preferují jasně definované úkoly s rychlými a hmatatelnými výsledky. Z tohoto důvodu nemají příliš zájem se ve výkonu dobrovolnické činnosti vázat na konkrétní organizaci a jejich dobrovolnické aktivity bývají spíše příležitostné než pravidelné. Přestože je tento trend v ČR zatím spíše okrajovým fenoménem, již dnes můžeme vidět, že organizace pracující s dobrovolníky musí stále více vycházet vstříc jejich individuálním požadavkům a nárokům (tamtéž).

Hustinx (2001) dokonce proces individualizace na poli dobrovolnictví považuje dokonce za jeden z nejvýznamnějších sociálních fenoménů. Tento trend se však

neprojevuje automaticky poklesem počtu osob, které participují na dobrovolnické práci, ale spíše na změnách vzorců a stylů, jimiž je dobrovolnictví prováděno (Brozmanová Gregorová, 2011, 50).

1.2.2 Komunitní dobrovolnictví

Komunitní dobrovolnictví je zaměřeno na posilování a rozvoj místní a zájmové komunity. Spolu s rozvojem současného trendu „návratu ke komunitě“ také v rámci sociální práce, bude stoupat rovněž význam komunitního dobrovolnictví (Frič, 2011, 9).

Od stavu komunitního dobrovolnictví lze odvozovat životaschopnost dané komunity (Frič, Vávra, 2012, 42). Podle Friče a Vávry můžeme v rámci komunitního dobrovolnictví rozlišit tři typy. Jde o:

- Neformální komunitní dobrovolnictví, které zahrnuje dobrovolnou, neplacenou, spontánní sousedskou či občanskou výpomoc při zvládání spíše všedních problémů každodenního života.
- Formální komunitní dobrovolnictví, jež je organizováno prostřednictvím komunitní organizace. Oblast jeho působení je velmi široká. Formální komunitní dobrovolníci naplňují svoji roli mimo jiné také v rámci poskytování sociálních a zdravotních služeb.
- Virtuální komunitní dobrovolnictví, které se odehrává prostřednictvím moderních informačních technologií, přes internet, ve prospěch jiných členů, respektive ve prospěch komunity jako celku (Frič, Vávra, 2012, 33 – 35).

Pro výkon komunitního dobrovolnictví má dobré předpoklady také křesťanská sociální práce, která je vykovávána prostřednictvím Charit na území jednotlivých farností.

V komunitní charitní praxi jde totiž o síťování individuálně určených služeb se zázemím společenství. Díky tomu, že v katolické církvi lze pro komunitní sociální práci

využít sítě farních komunit, může být právě důraz na posilování sociální opory klientů důležitým benefitem pro zvýšení kvality sociálních služeb charitní praxe (Doležel, 2012, 75 – 77).

Princip komunity charitní praxe je vyjádřen také v encyklice *Deus caritas est* takto: „*skutečným subjektem různých katolických organizací, které se věnují charitativnímu dílu, je sama církev, a to na všech úrovních, počínaje farnostmi přes partikulární církve až po univerzální církev*“ (čl. 32). Jestliže se tedy milosrdná láska „caritas“ uplatňuje především ve farnosti, zcela přirozeně to vytváří prostor pro působení dobrovolníků. Je obvyklé kdekoli ve světě, že charitní praxe církve stojí z kvantitativního hlediska na dobrovolnících (Doležel, 2012, 108 -110).

2 CHARITA

Motivací ke křesťanské charitativní službě je Boží láska, která se projevila v osobě Ježíše Krista. Kristovo veřejné působení a celé jeho poslání bylo v zásadě službou, jejímž vrcholným aspektem bylo obětování vlastního života. Pozorujeme-li Ježíšovu činnost v evangeliích, můžeme jej vidět, jak léčí nemocné, těší zarmoucené, probouzí otupělá svědomí či rozráží temnoty nevědomosti. Jeho působení bylo prodchnuto hlubokým soucitem, empatií vůči trpícím a zejména jeho hlubokou solidaritou s člověkem, který potřebuje pomoci tělesně, ale především duchovně (Pospíšil, 2002, 89-98).

Velice důležitým prvkem Ježíšovy charitativní praxe je její univerzální zaměření. Ježíš učí, že největším přikázáním je milovat Boha a bližního. Pro objasnění, kdo všichni jsou těmi bližními, vypravuje podobenství o dobrém Samaritánovi (srov. Lk 10, 29 – 37). Tímto příběhem je vysvětleno, že univerzalita lásky není omezena ničím, a křesťané tak mají povinnost milovat a prokazovat lásku všem, dokonce i svým nepřátelům. Tímto jednáním budou následovníci Ježíše Krista milosrdní jako jejich nebeský Otec (srov. Lk 6, 36) a budou napodobovat lásku a služebnost svého Mistra (srov. Jan 12, 26). (tamtéž).

2.1 Teologické ukotvení charitativní činnosti církve

Charitní činnost církve je již od samého jejího počátku spolu s praxí udělováním svátostí a zvěstováním slova, jednou z hlavních oblastí její činnosti. Uplatňování lásky (caritas) tak patří k samotné její podstatě a církev tedy nesmí tuto svou činnost opomíjet (Deus caritas est, čl. 22).

Niterná povaha církve se tedy vyjadřuje v jejím trojím úkolu, jimiž je zvěstování Božího slova (kérygma-martyria), slavení svátostí (leitúrgia) a služba lásky – caritas (diakonia). Tyto úkoly na sebe vzájemně navazují a nelze je od sebe oddělovat. Charitní činnost církve patří k její vlastní povaze. Služba lásky (caritas) však nemá být uplatňována jen vůči vlastním členům v rámci církve, ale ve světle Podobenství o milosrdném Samaritánovi (Lk 10,31) má být milosrdná láska prokazována vůči každému potřebnému člověku bez rozdílu (Deus caritas est, čl. 25).

Charitní praxe církve, jak ji také reflektuje encyklika *Deus caritas est*, není tedy jen jedna z oblastí činnosti církve, ale je její činností zásadní. Církev musí ve službě člověku spatřovat hlavní měřítko své identity (Doležel, 2012, 106).

Jak dále uvádí Doležel (2012): „*církev je povolána v trpících a chudých spatřovat primární adresáty svého poslání*“. Stejně jako Kristus, musí se i ona konkrétně stavět k utrpení lidí, kterým má sloužit. Bez toho by duch církve již nebyl Duchem Božím. Inspirací a teoretickým zázemím pro službu církve jsou mimo jiné dva klasické texty, úryvky z dokumentů II. vatikánského koncilu. Prvním je začátek pastorální konstituce „*Gaudium et spes*“:

„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“ (Gaudium et spes, čl. 1).

Další oporu pro charitativní službu křesťanů lze nalézt v úryvku z věroučné konstituce o církvi „*Lumen gentium*“:

„Otec poslal Krista 'hlásat radostnou zvěst chudým, (...) uzdravit zkroušená srdce' (Lk 4,18), 'hledat a zachránit, co zahynulo' (Lk 19,10). Podobně církev zahrnuje láskou všechny postižené lidskou slabostí, dokonce v chudých a trpících vidí obraz svého chudého a trpícího zakladatele. Snaží se zmírnit jejich bídu a chce v nich sloužit Kristu.“ (Lumen gentium, čl. 8). (Doležel, 2012, 106-107).

2.2 Lidé pracující v Charitě

Je jistě nesporné, že tváří každé organizace jsou lidé. Na nich, a na kvalitě jejich práce, stojí úroveň celé organizace.

Sociální práce, která se odehrává v charitních projektech a zařízeních, by měla mít svou specifickou kvalitu. Kromě poskytnutí pomoci bližnímu by měla také zprostředkovat druhým Boží lásku, kterou jsme sami přijali. Lidé, kteří v Charitě pracují, by tedy neměli jen poskytovat materiální pomoc, ale být nositeli také útěchy a naděje.

Taková charitní praxe pak umožňuje setkání s Kristem lidem, kteří Jež ještě neznají (Doležel, 2012, 68-69).

Kdo jsou, a jak by měli být motivováni lidé, kteří se rozhodnou pro spolupráci v Charitě, naznačuje Doležel, který komentuje čl. 33 a následující, encykliky *Deus caritas est*. Přestože v encyklice takové rozlišení není nikde výslovně použito, je z kontextu a reality zřejmé, že jde jak o spolupracovníky placené, tak o dobrovolníky. Vnitřní motivací těchto spolupracovníků má být taková víra, která je vede k projevům lásky (Gal, 5,6). Konkrétně to znamená, že tito lidé mají mít zkušenost s Kristovou láskou, mají to být „*osoby, jejichž srdce svou láskou získal Kristus*“ (čl. 33) a chtějí se tak spolu s církví zapojit do díla lásky. Další inspirací pro spoluúčast na charitativním díle církve mohou charitní pracovníci nacházet v Pavlově hymnu na lásku (1 Kor 13), kterou encyklika označuje za Magna charta celé služby církve (tamtéž, 100).

Skutečnost, že Charita ČR, kromě placených zaměstnanců, počítá ve svých řadách také s dobrovolníky, je deklarována již v Preambuli Kodexu Charity ČR. Uvádí se zde: „*Tento kodex je určen v první řadě všem dobrovolným i placeným pracovníkům Charity ČR, (...)*“ (Kodex, Preambule, 1.).

2.3 Dobrovolnictví v kontextu křesťanské charitativní práce

Dobrovolnictví je, a v historii vždy bylo s křesťanskou charitativní prací pevně spjato. Všechna charitativní díla, od počátku dějin církve, a po celou dobu její historie, měla vždy svůj počátek ve spontánním nadšení pro pomoc bližním, která svou pravou motivaci čerpala z ideálu následování Krista. Mnohé velké osobnosti dějin křesťanské charitativní služby i nespočetné zástupy těch, jejichž jména neznáme, se do pomoci bližním zapojovaly zcela nezištně a dobrovolně, často bez většího zajištění a formální struktury. Také v dnešní době je církev povolána, aby dílo křesťanské lásky pokračovalo nejen přímo v již institucionalizované formě charitních zařízení a služeb, ale také v rámci společenství křesťanů ve farnostech.

2.3.1 Křesťanská charitativní služba v dějinách

Důležitým okamžikem pro formování charitativní služby v prvotní církvi bylo ustanovení šesti diakonů – jáhnů, kteří byli pověřeni službou při rozdělování potravin potřebným. Tímto byla charitativní služba, kterou nejprve konal sám Kristus, apoštoly delegována na jáhny, kteří k ní byli primárně určeni (Pospíšil 2002, 98 – 102).

Během doby vzniku prvních církevních obcí (na přelomu 1. a 2. století), kdy se také začala formovat organizační struktura církve, byli starostí o charitativní službu pověřeni biskupové. Ti řídili a spravovali tzv. diakonie, ve kterých byla poskytována péče potřebným a zároveň se v nich připravovali a formovali noví pracovníci na díle charity (tamtéž).

V průběhu prvních staletí po Kristu došlo k rozvoji charitativního díla církve zejména prostřednictvím kázání církevních otců, kterými byli například sv. Jan Zlatoústý, Cyprián, Basil, Řehoř nebo svatý Augustin. Církevní otcové ovšem nebyli jen hlasateli a autory věleých homilií, ale dle příkladu Krista osobně chudé, nemocné, malomocné a vězně a vlastníma rukama ošetřovali a přijímali do svých domů (Messina, 2005, 38 – 44).

V době 4. a 5. století se začalo rozvíjet mnišské hnutí. Mniši vedli společný život s přesnými pravidly. Vykonávali službu ve školách, špitálech a hospicích a touto činností se zapojili do charitativních služeb církve tak významně, že časem nahradili jáhny. Mnozí mniši byli lékaři, ošetřovateli a odbornými bylinkáři, a tak se kláštery stávaly středisky zdravotnické kultury a péče. Postupem času začali mniši praktikovat charitativní práci i mimo kláštery vytvářením tzv. ambulatorií, které se staly podněty k založení lékařských škol (Messina, 2005, 58-66).

Během jedenáctého století vznikají mnohé rytířské řády. Tvořili je laici, kteří se řídili stanovami inspirovanými řeholí svatého Benedikta. Rytířské řády se angažovaly v rozmanitých charitativních a ošetřovatelských aktivitách. Byl to například Jeruzalémský špitální řád, Špitální řád svatého Lazara nebo Řád německých rytířů. Praxe bliženské lásky přestává být jen výsadou biskupů, mnichů a kleriků, ale začínají se jí stále

více také zabývat laici, muži i ženy, kteří se sdružují z různých společenských vrstev, aby založili nebo udržovali nejrůznější zařízení, jak například sirotčince, útulky pro prostitutky, ústavy pro malomocné či nemocnice. Z laických bratrstev se po celé Evropě vyvinuly špitální řády. Patřily mezi ně například antoniáni, řád trinitářů, a mercedářů. K významným postavám, které se angažovaly v rámci pomoci potřebným v této době, patří sv. Bonaventura, sv. Petr Damiani, blahoslavená Anděla z Foligna, sv. Františka Římská (tamtéž, 87 – 92).

Největším laickým hnutím v církvi v době vrcholného středověku byl třetí nebo kající řád svatého Františka z Assisi. Toho hnutí rovněž hrálo významnou roli v ošetrovatelství a nemocniční péči. K nejvýznamnějším ošetrovatelským bratrstvům, která vznikala po celé Evropě, patří ženské hnutí bekyň, založené roku 1212 v Belgii. Bylo tvořeno vdovami a křesťanskými dívkami, které se chtěly věnovat péči o bližní (Pospíšil, 2002, 109-112).

Po období úpadku charitativní činnosti církve v Evropě, který byl způsoben nástupem humanismu, začíná rozsáhlé hnutí obnovy evangelijních hodnot po tridentském koncilu. Byly zakládány nové řeholní řády a nemocniční kongregace, jejichž spiritualita se opírala o teologii milosrdenství vyplývající z evangelijních požadavků. Mezi svatými, kteří v této době vynikají v praktikování bliženské lásky a dobročinnosti, lze jmenovat sv. Filipa Neriho (1515 - 1595), sv. Karla Boromejského (1538 – 1584), sv. Jana z Boha (1495 – 1550) sv. Kamila de Lellis (1550 – 1614) nebo sv. Vincence z Paula (1581 – 1660). (Messina, 2005, 104 – 105).

V 19. století byla charitativní činnost církve ve všech evropských zemích rovněž velice bohatá na rozmanité iniciativy a díla. V církvi povstalo mnoho osobností, které přispěly k významnému rozvoji křesťanské pomoci bližním. Patří k nim například sv. Josef Cafasso (1811 - 1860), který poskytoval duchovní pomoc odsouzeným, ale také těm, kdo vyšli z vězení a hledali práci a chtěli se znovu zapojit do společnosti. Významně vyniká postava svatého Jana Boska (1815 - 1888), který v Turíně pracoval ve prospěch opuštěné mládeže. Sv. Leonard Murialdo (1828 - 1900) dbal na povznesení a vzdělání v dělnickém světě a stal se spoluzakladatelem Jednoty katolických dělníků. Svou činnost

začala také různá laická sdružení. Roku 1833 založil Frédéric Ozanam (1813 - 1853) v Paříži spolu s několika studenty Sorbony společnost „Konference svatého Vincence“, jejichž cílem byla obzvláště služba chudým rodinám z nejokrajovějších vrstev společnosti a z nejvykřičenějších čtvrtí (tamtéž, 123 – 125).

Ani ve 20. století neustává nutnost odpovídat na lidské utrpení křesťanskou láskou. Významným charitativním dílem přispěla Matka Tereza z Kalkaty, která v odpověď na bídu opuštěných a umírajících založila v roce 1950 Misionářky lásky, které působily mezi nejchudšími lidmi v Indii, a v současnosti se jejich aktivita rozšířila téměř po celém světě. Další významnou postavou křesťanského charitativního díla 20. století je kapucín sv. Otec Pio z Pietrelciny (1887 – 1968), který založil roku 1956 v San Gionvanni Rotondo v Itálii ústav s názvem „Dům ulehčení utrpení“ (Pospíšil, 2002, 129 – 130).

2.3.2 Farnost – místo pro dobrovolnické charitní angažmá dneška

Také v dnešní době je církev povolána, aby uskutečňovala Boží milosrdnou lásku ve světě. Toto povolání by mělo být vlastní každému pokřtěnému.

Jak píše Doležel (2012), to, že existují instituce Charity, jako jsou například Diecézní či oblastní Charita atd., nemůže působit jako „*alibi pro charitní abstinenci jednotlivých farností a farních společenství*“. Pokud by tomu tak bylo, znamenalo by to ohrožení samotné podstaty křesťanského života. A dále Doležel pokračuje: „*Neboť jak může být ve farních společenstvích správně hlášáno evangelium, vysvobozující a vykupující poselství, pokud jsou trpící a chudí uvnitř životního prostoru komunity věřícím neznámi?*“ Tato skutečnost má pak neblahý vliv zejména na samotné trpící, protože právě pomoc v přirozeném sociálním prostředí potřebného člověka má významný dopad na účinnost pomoci (Doležel, 2012, 107-108).

Jelikož se církev uskutečňuje především v místní obci věřících, to jest ve farnosti, a služba „diakonia“ je základní složkou života církve, charitní praxe církve se tak přirozeně odehrává ve farnosti. Církevní představení dávají svolení ke zřízení Charit, aby jednaly jménem církve, a doplňovaly, nikoliv nahrazovaly charitní poslání místních farních společenství. Konkrétně to znamená, že farnost se stává místem výkonu charitní

činnosti, což se může dít nejen formou duchovní podpory a účasti na strategických rozhodnutích Charity, ale také nabídkou dobrovolnických služeb. Na základě principu subsidiarity pak Charita v místní farnosti může nacházet zdroje pro podporu svých projektů (tamtéž, 108-110).

Určitý argument pro dobrovolnickou angažovanost v církvi, potažmo tedy v Charitě, můžeme nalézt také v posynodální apoštolské exhortaci papeže Jana Pavla II. *Christifideles laici*, která se zabývá povoláním a posláním věřících laiků v církvi.

Ve článku 41 tohoto dokumentu se píše, že Církev jako celek je povolána ke službě lásky. Služba lásky je zároveň službou společnosti a lze ji vyjadřovat různým způsobem, volně a neformálně až po její podobu instituční. Lásky k bližnímu je specifickou službou laiků a je vyjadřována různými formami skutků tělesného a duchovního milosrdenství. Láskou k bližnímu laici dosvědčují svou účast na Kristově kralování, který „*nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil*“ (Mk 10,45) a tímto nejjednodušším a velice přístupným způsobem se tak podílejí na poslání nejvznešenějším, protože láska je nejvyšší dar, který Duch nabízí k budování církve (1 Kor 13,13) a pro dobro lidstva. Proto nejen jednotlivci, ale i skupiny a společenství musí prokazovat tuto lásku, která bude stále potřebnější, a kterou nenahradí nic a nikdo.

Jak dále píše papež Jan Pavel II., právě proto stále vznikají a šíří se různé formy dobrovolné angažovanosti, které se uskutečňují v řadě služeb a akcí. „*Jestliže se dobrovolná angažovanost uskutečňuje v opravdu nesobecké službě dobru lidí, především těch nejpotřebnějších a těch, kdo jsou sociální službou opomíjeni, může být považována za významnou formu apoštolátu, v němž přední úloha přísluší laikům, mužům i ženám.*“ (*Christifideles laici*, čl. 41)

Také papež Benedikt XVI. vyjadřuje laikům, kteří jsou angažováni v různých formách dobrovolnictví svůj dík a ocenění. Dobrovolnickou činnost označuje školou života, ve které se zejména mladí lidé učí dávat druhým sebe samé a jejich služba se projevuje jako kultura života proti antikultuře smrti (*Deus caritas est*, čl. 30).

2.4 Dílo Charity v naší zemi

2.4.1 Počátky katolického charitního díla za první republiky

Organizace katolické Charity v naší zemi má svůj počátek v období první republiky. Zřejmě hlavním aktivistou v počátcích tohoto díla byl premonstrát P. Ludvík Bláha, který v prostorách Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci na jaře 1921 uspořádal první výstavu o katolické Charitě. S pomocí tehdejšího arcibiskupa Stojana se podařilo důležitost charitního díla církve uvést ve známost mezi kněžstvo a na jaře roku 1922 byl založen arcidiecézní Svaz charity v Olomouci a diecézní Svaz charity v Brně. Pod vedením církve byly zakládány jednotlivé farní charitní jednotky zvané Ludmily. Jejich stanovy členům ukládaly provádět praktickou milosrdnou lásku „*ve všech oborech lidské bídy a utrpení, hlavně v těch, v nichž ostatní humánní instituce dosud nezakročily.*“ Koncem roku 1929 fungovalo v obou diecézích 308 těchto charitních odborů, jejichž 16.144 členů bezplatně sloužilo více než 5 tisícům potřebných (Brejcha, 1930, dle Doležel, in Doležel, 2008, 57). Tyto aktivity probíhaly na území všech tehdejších farností až do nástupu komunistické vlády (Doležel, 2008, 57).

Z dokladů, které máme o vzniku charitního díla v naší zemi, vyplývá, že stejně jako všechna křesťanská charitativní díla v historii církve, byly i počátky organizované katolické charitní činnosti v naší zemi založeny na aktivitě horlivých kněží a dobrovolné aktivitě velkého množství laiků.

2.4.2 Charita Česká republika dnes

Charita Česká republika je nestátní nezisková organizace a jejím zřizovatelem je Česká biskupská konference, je součástí Katolické církve (Stanovy, 2013, I, 1).

Její činnost je zaměřena na pomoc všem lidem v nepříznivé životní situaci bez rozdílu, jak je to deklarováno v Kodexu Charity Česká republika (dále jen Kodex), který stanoví etické zásady charitní práce:

„Charitní služba je poskytována lidem v ohrožení nebo nouzi bez ohledu na jejich věk, pohlaví, politické smýšlení, rodinné uspořádání, zdravotní stav, sexuální orientaci, sociální a ekonomickou situaci a postavení, jejich příslušnost k etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře. Charitní služba v zahraničí je vykonávána s respektem vůči domácím kulturám a náboženským vyznáním“ (Kodex, čl. 1.8).

Díky tomu, že Charita Česká republika je součástí organizace Caritas Internationalis a Caritas Europa, může se spoléhat na spolupracovníky po celém světě (CHČR, O charitě, nedatováno).

Organizační struktura Charity Česká republika kopíruje územní členění Římskokatolické církve. Hranice diecézí jsou odlišné od hranic současných krajů. v rámci Charity ČR je ustanovena Arcidiecézní Charita Praha, Arcidiecézní Charita Olomouc, Diecézní Charita Brno, Diecézní Charita České Budějovice, Diecézní Charita Plzeň, Diecézní Charita Hradec Králové, Diecézní Charita Litoměřice a Diecézní Charita ostravsko-opavská (CHČR, Výroční zpráva 2007).

2.5 Charity na území Ostravsko-opavské diecéze

V roce 1989 bylo území současné Diecéze ostravsko-opavské součástí Arcidiecéze Olomoucké. Charity, které vznikly na tomto území na podzim roku 1991 byly tedy založeny jako farní či oblastní charity patřící pod Arcidiecézní charitu Olomouc. Diecézní charita ostravsko-opavská byla zřízena diecézním biskupem Mons. Františkem Václavem Lobkowiczem k 1. lednu 1997, a tehdy také Charity, které se nacházely na jejím území, začaly patřit pod její správu (Běhálková, 2013, 28).

Na území Ostravsko-opavské diecézní charity působí 17 oblastních charit s právní subjektivitou. Tyto oblastní charity provozují jednotlivá charitní zařízení, jako jsou charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba, domovy pokojného stáří, azylové domy pro lidi bez domova, domovy pro matky v tísní, domovy a chráněné dílny pro zdravotně postižené, charitní poradny a jiné. Kromě oblastních Charit působí v oblasti charitních

služeb také sama Diecézní charita, která realizuje své vlastní projekty a provozuje několik sociálních služeb (DCHOO, Výroční zpráva 2014).

V roce 2015 se, v porovnání se stavem uvedeným ve výroční zprávě 2014, počet Charit, které působily na území Ostravsko-opavské diecéze, nezměnil. Včetně Diecézní charity ostravsko-opavské působilo tedy na poli poskytování charitních služeb v rámci organizační struktury Charity ČR 18 samostatných právních subjektů. Byly to: Diecézní charita ostravsko-opavská, Charita sv. Alexandra, Charita Bohumín, Charita Český Těšín, Charita Frenštát pod Radhoštěm, Charita Frýdek-Místek, Charita Hlučín, Charita Hrabyně, Charita Jablunkov, Charita Javorník, Charita Kopřivnice, Charita Krnov, Charita Nový Jičín, Charita Odry, Charita Opava, Charita Ostrava, Charita Studénka a Charita Třinec (DCHOO, Adresář Charit, 2015).

3 ROZSAH DOBROVOLNICTVÍ A JEHO MĚŘENÍ

V jednotlivých zemích Evropy bylo uskutečněno několik průzkumů dobrovolnictví, ale neexistují příliš porovnatelná data. Nejednotnost se projevuje již v samotném způsobu definování dobrovolnické práce, stanovení jejího rozsahu a v dalších metodických rozdílech. Je odhadováno, že nepřesnosti ve výsledcích tak mohou dosáhnout 30 – 40 procentních bodů. I přes značné rozdíly ve výsledcích jednotlivých průzkumů lze usuzovat, že dobrovolná práce je velice rozšířená. Podle zprávy *Volunteering in the European Union* (Dobrovolná činnost v Evropě), kterou pro Evropskou komisi vypracovala poradenská společnost GHK, se na dobrovolné, nevýdělečné činnosti v různých organizacích podílí 20 až 36 % dospělých obyvatel všech zemí EU (Dobrovolník, 2015).

3.1 Příručka pro měření dobrovolné práce - Manual ILO

Na základě spolupráce Evropského centra pro dobrovolnictví (CEV) a Johns Hopkins University v USA vznikla metodika měření, kterou následně zaštitila i Mezinárodní organizace práce (MOP, ILO), a vznikla příručka Mezinárodní organizace práce o měření dobrovolné práce *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (dále jen Manual ILO). Tato příručka se stala koncepčním rámcem pro měření formální a neformální dobrovolné práce v různých kulturních a právních podmínkách a je téměř ve všech dokumentech EU týkajících se dobrovolnictví uváděna jako vhodný model pro provádění statistických výzkumů v této oblasti (Dobrovolník, 2015).

Model zkoumání, který je v Manual ILO navržen, vychází z několika zásad, které mají zajistit jednotnost nezávisle na typu šetření. Je to:

- zásada zahrnutí co nejširšího obyvatelstva tak, aby se ve výzkumu odrazily všechny jeho důležité složky
- využití definice dobrovolné práce a terminologie, která je v definici použita

- zahrnutí všech druhů dobrovolné práce (dobrovolná práce vykonávaná pro nebo skrze určitou organizaci anebo přímo bez vazby na organizaci)
- zahrnutí proměnných pro zkoumání: čas (počet skutečně odpracovaných hodin), druh vykonávané činnosti (profese), oblast hospodářského odvětví či institucionální sektor
- možnost vymezení dobrovolné práce dle standardních klasifikací (ISCO, NACE, ICNPO), aby bylo možné analyzovat dobrovolnou práci z hlediska trhu práce a její ekonomické hodnoty (Dobrovolník, 2015).

3.2 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v České republice

V České republice proběhlo v oblasti výzkumu dobrovolnictví reprezentativní šetření na podzim roku 2009. Jde o kvalitativní a kvantitativní výzkum, jehož výsledky byly zveřejněny v publikaci Friče a Pospíšilové (2010): „*Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*“. Výzkum byl uskutečněn na vzorku 3800 občanů ČR, starších 15 let. Z výzkumu vyplynulo, že formálnímu dobrovolnictví se v ČR věnuje 30 % občanů a neformálnímu dobrovolnictví 38 % občanů (72% aktivit v neformálním typu dobrovolnictví proběhlo v rámci sousedské výpomoci). Organizovaní dobrovolníci v ČR odpracují v průměru 11 hodin za měsíc a většina z nich se věnuje své činnosti dlouhodobě a pravidelně. Z šetření dále vyplynulo, že nejvíce organizovaných dobrovolníků se angažuje v oblasti sportu, v tradičních zájmových aktivitách (myslivci, zahrádkáři, dobrovolní hasiči, apod.) a také v oblasti kultury (Dobrovolník, nedatováno).

Z výzkumu publikovaného ve Frič, Pospíšilová (2010) dále vyplývá, že průměrný počet hodin odpracovaných formálními dobrovolníky ve všech organizacích za rok je 47 hodin (Frič, Pospíšilová, 2010, 66).

Výzkum *European Values Study* (EVS) řadí Českou republiku s podobným podílem formálních dobrovolníků (29%) mezi země jako je Belgie, Rakousko, Francie nebo

Německo. Z hlediska počtu formálních dobrovolníků tedy Česká republika nijak nezaostává za ostatními zeměmi Evropy (Jucknevičius, Savicka, 2003; Howard, 2003 in Frič, Popíšílová, 2010, 61).

Výzkum publikovaný v Frič, Pospíšilová (2010) dále prokázal, že dobrovolnictví v ČR je poměrně vysoce profesionalizované. Byla zkoumána přítomnost koordinátora dobrovolníků v organizaci, školení, vstupní pohovor, uzavření smlouvy, apod. Z výzkumu vyplynulo, že v 55 % organizací působí koordinátor dobrovolníků a 15 % dobrovolníků má s organizací uzavřenu písemnou smlouvu (Frič, Pospíšilová, 2010, 190).

3.2.1 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitě Česká republika

Charita Česká republika na svých internetových stránkách informuje, že dobrovolníci pomáhají v domovech pro seniory, nemocnicích nebo v hospicích, pracují s dětmi a mládeží, mohou se podílet také na propagaci či organizačním zajištěním akcí, pomoci při překladatelství, v oblasti IT, nebo řemeslnou či uměleckou činností. Své dovednosti mohou nabídnout také v rámci zahraničních aktivit. Na internetové stránce se nachází také proklik na dobrovolnická střediska v rámci jednotlivých Diecézních a Arcidiecézních Charit. Odkazy na tato jednotlivá dobrovolnická střediska jsou funkční s výjimkou Diecézní charity Plzeň, a Diecézní charity ostravsko-opavské (CHČR, Dobrovolníci, nedatováno).

Podle tohoto zjištění lze usuzovat, že dobrovolnictví ve mnou zkoumané oblasti – v Charitách na území Diecézní charity ostravsko-opavské, není na úrovni Diecézní charity koordinováno, a že si jej jednotlivé Charity organizují samy. Provedení výzkumu o rozsahu dobrovolnictví v jednotlivých Charitách tedy vnímám jako smysluplné a užitečné.

Informace o rozsahu dobrovolnictví v Charitě Česká republika je uvedena ve Výroční zprávě za rok 2014. Na straně 2 se píše, že v roce 2014 Charity v Česku evidovaly 49 402 dobrovolníků a více než 50 000 se jich účastnilo Tříkrálové sbírky. Na straně 17 je informace o dobrovolnicích upřesněna tak, že 26 086 dobrovolníků bylo

evidováno v akreditovaných programech, v jejichž rámci odpracovali nejméně 164 864 hodin. 23 316 dobrovolníků se zapojilo do neakreditovaných programů, v nichž odpracovali nejméně 131 791 hodin. 1 491 dobrovolníků pracovalo v rámci sociálních služeb a přes 23 000 jich pomáhalo při sbírkách a podobných akcích (CHČR, Výroční zpráva 2014).

Ve výroční zprávě 2013 Charity Česká republika je na straně 2 uvedeno, že v roce 2013 pomáhalo všem českým Charitám 4 068 dobrovolníků a 52 727 se jich angažovalo v rámci Tříkrálové sbírky (CHČR, Výroční zpráva 2013, 2).

Ve výroční zprávě Charity Česká republika za rok 2012 se uvádí, že v celé síti Charity ČR pracovalo 6 937 zaměstnanců a 2 290 dlouhodobých dobrovolníků a dalších tisíců jednorázových pomocníků (CHČR, Výroční zpráva 2012, 3).

Na základě údajů, které jsou o dobrovolnictví v Charitách v České republice uvedeny ve Výročních zprávách Charity ČR za roky 2012, 2013 a 2014, lze říci, že Charita ČR nesleduje pro publikování údajů o rozsahu dobrovolnické činnosti jednotou linií. Údaje za jednotlivé roky nelze srovnat, není možné vysledovat trend ve vývoji, a údaje lze jen těžko porovnat s daty o dobrovolnictví v rámci České republiky. Zvláště působí i významný rozdíl v počtu dobrovolníků v roce 2014 a 2013.

3.2.2 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitách Ostravsko-opavské diecéze

Ve Výroční zprávě Diecézní charity ostravsko-opavské za rok 2014 je uvedeno, že v roce 2014 pomáhalo přes 8 000 dobrovolníků, převážně při Tříkrálové sbírce. Počet dobrovolníků angažovaných mimo Tříkrálovou sbírku zde uveden není. Počet zaměstnanců v roce 2014 čítal 1 240 osob. Na straně 6, je uveden přehled služeb, které jsou poskytovány v rámci Charit na území Ostravsko-opavské diecéze. 89 služeb je registrováno na základě zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách a 68 je služeb ostatních (DCHOO, Výroční zpráva 2014).

Přičteme-li k 89 sociálním službám uvedený počet 11 Charitních ošetřovatelských služeb a 4 Hospice, můžeme říci, že v Charitách Ostravsko-opavské diecéze v roce 2014

byly provozovány 104 služby v oblasti registrovaných sociálních a zdravotních služeb a 53 služeb ostatních.

3.3 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví na Slovensku

Na Slovensku byl výzkum dobrovolnictví realizován v rámci Národní kampaně k Evropskému roku 2011. Výzkum byl proveden kvantitativním i kvalitativním přístupem a byl uskutečněn na vzorku 973 občanů Slovenské republiky starších 15 let. Přináší informace o obrazu dobrovolnictví, jeho infrastruktuře se zaměřením na fungování dobrovolnických center na Slovensku, a zahrnuje také expertní názory odborníků o vývoji dobrovolnictví na Slovensku do budoucna. Výsledky výzkumu byly prezentovány v publikaci Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková, a kol.: „*Dobrovolnictvo na Slovensku – výskumné reflexie*“ (Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková a kol., 2012, 7).

Z výzkumu vyplývá, že do formálního dobrovolnictví se ve sledovaném období 12 měsíců zapojilo 27,5 % občanů starších 15 let. Neformálnímu dobrovolnictví se věnovalo ve stejném období 47,1 % občanů. Průměrný počet hodin, odpracovaných v rámci formálního dobrovolnictví v posledních 4 týdnech sledovaného období, činí 18 hodin (tamtéž, 158 – 160).

V publikaci Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková a kol. (2012) je uvedeno také srovnání údajů o průměrném počtu hodin, které odpracovali formální dobrovolníci v období posledních čtyřech týdnů. Na Slovensku to bylo průměrně 18 hodin, v České republice (dle Frič, Pospíšilová, 2010) 11 hodin a v Anglii rovněž 11 hodin (tamtéž, 40).

Nejvíce dobrovolníků, kteří na Slovensku pracovali v rámci formálního dobrovolnictví, se angažovalo v sociálních službách – 23,1 %. 14,6 % vykonávalo svou činnost v oblasti životního prostředí, a třetí pozice patří dobrovolnickému angažmá v oblasti umění a kultury – 12,3 % (tamtéž, 67).

Při zkoumání míry profesionalizace v oblasti vedení dobrovolníků v organizacích se ukázalo, že na Slovensku je míra řízení dobrovolnictví v organizacích vysoká. Z výzkumu vyplynulo, že 84,7 % organizací zaměstnává koordinátora dobrovolníků, se kterým pravidelně komunikovalo 76,8 % z nich. Na základě písemné smlouvy své angažmá v organizacích provádělo 27,6 % dobrovolníků (tamtéž, 116).

3.3.1 Poznatky o rozsahu dobrovolnictví v Charitě na Slovensku

Slovenská katolícka Charita (SKCH) na svých oficiálních stránkách uvádí, že v této organizaci pracuje „přibližně 1000 zaměstnanců a 2000 dobrovolníků“ (SKCH, O nás, nedatováno).

Poslední výroční zpráva, která je zveřejněna na internetových stránkách SKCH, je za rok 2013. Podle mého zkoumání v ní údaj o počtu angažovaných dobrovolníků nebo počtu jimi odpracovaných hodin není vůbec uveden (SKCH, Ročenka 2013).

4 VÝZKUM ROZSAHU DOBROVOLNICTVÍ V CHARITÁCH NA ÚZEMÍ OSTRAVSKO-OPAVSKÉ DIECÉZE

4.1 Formulace cíle

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, v jakém rozsahu je dobrovolnické angažmá realizováno v Charitách na území Ostravsko-opavské diecéze.

4.2 Základní výzkumná otázka

Každá výzkumná práce začíná otázkou, co se bude zkoumat (Baum, Gojová, 2014, 63). Otázka, na kterou budu hledat odpověď prostřednictvím svého výzkumu, zní:

V jakém rozsahu se dobrovolnictví vyskytuje v Charitách na území Ostravsko-opavské diecéze?

4.3 Dílčí výzkumné otázky, hypotézy a jejich operacionalizace

Základní výzkumná otázka po rozsahu dobrovolnického angažmá v Charitách Ostravsko-opavské diecéze v roce 2015 bude operacionalizována do dílčích výzkumných otázek. Ke každé dílčí výzkumné otázce stanovím hypotézu. Hypotézy jsou výpovědi o souvislostech mezi nejméně dvěma proměnnými (hypotézy vztahové), anebo je formulujeme v rámci určité teorie a na základě znalostí daného stupně bádání v dané oblasti (hypotézy existenční). (Baum, Gojová, 2014, 71 - 74).

Pro svůj výzkum jsem definovala 11 existenčních hypotéz, které jsem odvodila z údajů, které vycházejí z realizovaných výzkumů o dobrovolnictví v rámci České republiky a na Slovensku, a také z údajů o dobrovolnictví v Charitě Česká republika. Hlavní výzkumnou otázku o rozsahu dobrovolnictví v Charitách na území Ostravsko-opavské diecéze (dále v textu jen v Charitách na území DCHOO) jsem rozdělila do dílčích výzkumných otázek, kterými budu zkoumat:

- **Poměr počtu dobrovolníků vůči počtu zaměstnanců**

Hypotéza (H1): *V Charitách na území DCHOO pracoval v roce 2015 stejný počet dobrovolníků, jaký byl počet placených zaměstnanců.*

- **Průměrný počet odpracovaných hodin jedním dobrovolníkem za rok**

Hypotéza (H2): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracoval každý dobrovolník průměrně 47 hodin.*

- **Počet dobrovolníků a objem jimi vykonané práce dle oblasti výkonu**

Hypotéza (H3): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo 66 % dobrovolníků v rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb.*

Hypotéza (H4): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali 66 % hodin v rámci registrovaných sociálních a zdravotních služeb.*

- **Počet dobrovolníků a objem jimi vykonané práce dle charakteru činnosti**

Hypotéza (H5): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo nejméně 66 % dobrovolníků v přímém kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H6): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali nejméně 66 % hodin v přímém kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H7): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při plnění úkolů bez přímého kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H8): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace.*

- **Míru profesionalizace vedení dobrovolníků v organizaci**

Hypotéza (H9): *V Charitách na území DCHOO byli v roce 2015 dobrovolníci angažováni v rámci akreditovaného programu ve stejném počtu, jako v programu neakreditovaném.*

Hypotéza (H10): *V Charitách na území DCHOO pracovalo v roce 2015 na základě písemné smlouvy s organizací 70 % dobrovolníků.*

Hypotéza (H11): *V roce 2015 v Charitách na území DCHOO pracoval koordinátor dobrovolníků v 55 % případech.*

Ke každé hypotéze dále stanovím její operacionalizaci. Operacionalizace propojuje hypotézy odvozené z teorie a měření s empirií. V procesu operacionalizace původně teoretickým konceptům přiřazujeme konkrétní znaky s konkrétním obsahem, pomocí nichž měříme sociální situaci (Baum, Gojová, 2014, 81).

4.3.1 Otázka na poměr počtu dobrovolníků vůči počtu zaměstnanců

Hypotéza (H1): *V Charitách na území DCHOO pracoval v roce 2015 stejný počet dobrovolníků, jaký byl počet placených zaměstnanců.*

Operacionalizace: Celkový počet dobrovolníků budu zjišťovat otázkou č. 2 (součet dobrovolníků v jednotlivých kategoriích) a otázkou č. 4 (počet zaměstnanců) a porovnáním těchto dvou údajů.

4.3.2 Otázka na průměrný počet odpracovaných hodin jedním dobrovolníkem za rok

Jak uvádím v kapitole 3.1, z výzkumu o dobrovolnictví v ČR, publikovaném ve Frič, Pospíšilová (2010) vyplývá, že průměrný počet hodin odpracovaných formálními dobrovolníky ve všech organizacích za rok je 47 hodin. Tento údaj považuji za referenční při stanovení hypotézy o průměrném počtu odpracovaných hodin dobrovolníky v Charitách na území DCHOO.

Hypotéza (H2): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracoval každý dobrovolník průměrně 47 hodin.*

Operacionalizace: Tuto skutečnost budu zjišťovat otázkou č. 2

4.3.3 Otázka na počet dobrovolníků a objemu jimi vykonané práce dle oblasti činnosti

Touto otázkou budu měřit počet dobrovolníků, a objem jimi vykonané práce v rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb. V kapitole 3.2.1 uvádím údaje publikované ve Výročních zprávách Charity ČR za roky 2012, 2013, 2014. Podle mého názoru nelze tyto údaje považovat za referenční. Jedině ve Výroční zprávě za rok 2014 byl uveden počet dobrovolníků pracujících v sociálních službách. Po výpočtu poměru těchto osob (1491) vůči celkovému počtu dobrovolníků mimo Tříkrálovou sbírku (49 402) bychom došli k údaji, že v sociálních službách se v Charitě ČR v roce 2014 angažovalo 3% dobrovolníků. Hypotézu budu tedy odvozovat od údajů publikovaných o Diecézní Charitě ostravsko-opavské. Jak uvádím v kapitole 3.2.2, bylo v roce 2014 v Charitách na území DCHOO provozováno 104 služeb v oblasti registrovaných sociálních a zdravotních služeb a 53 bylo služeb ostatních. Vyjádřeno procenty: 66 % služeb bylo registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb a 34 % tvořily služby ostatní.

Hypotéza (H3): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo 66 % dobrovolníků v rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb.*

Hypotéza (H4): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali 66 % hodin v rámci registrovaných sociálních a zdravotních služeb.*

Operacionalizace: Tuto skutečnost budu měřit pomocí otázky č. 2.

4.3.4 Otázka na počet dobrovolníků a objemu jimi vykonané práce z hlediska

charakteru vykonávané činnosti

Charakter činnosti rozdělují z hlediska jejího výkonu: v přímém kontaktu s klienty, mimo přímý kontakt s klienty, odbornou konzultační činnost poskytované vedení organizace.

Předpokládám, že dobrovolníci, kteří pracovali v rámci registrovaných sociálních a zdravotních služeb, vykonávali práci v přímém kontaktu s klienty.

Hypotéza (H5): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo nejméně 66 % dobrovolníků v přímém kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H6): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali nejméně 66 % hodin v přímém kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H7): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při plnění úkolů bez přímého kontaktu s klienty.*

Hypotéza (H8): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace.*

Operacionalizace: Tyto skutečnosti budu zjišťovat otázkou č. 3.

4.3.5 Otázka na míru profesionalizace vedení dobrovolníků v organizaci

Jeden z aspektů, který může vypovídat o tom, v jaké míře je vedení dobrovolníků v organizaci vedeno profesionálně, je skutečnost, zda jde o dobrovolnictví vykonávané v rámci akreditovaného dobrovolnického programu u MV ČR.

Z údajů publikovaných ve Výroční zprávě 2014 Charity ČR, jež uvádím v kapitole 3.2.1, byl počet dobrovolníků angažovaných v rámci všech Charit ČR, kteří pracovali v rámci akreditovaného a neakreditovaného programu přibližně stejný.

Hypotéza (H9): *V Charitách na území DCHOO byli v roce 2015 dobrovolníci angažováni v rámci akreditovaného programu ve stejném počtu, jako v programu neakreditovaném.*

Operacionalizace: Poměr mezi dobrovolníky pracujícími v rámci akreditovaného programu a mimo něj budu zjišťovat otázkou č. 1.

Jedním z aspektů, který poukazuje na míru profesionalizace vedení dobrovolníků je skutečnost, zda organizace s dobrovolníky uzavírá smlouvy o výkonu dobrovolnické činnosti. V kapitole 3.2 uvádím údaj z výzkumu publikovaném ve Frič, Pospíšilová (2010) o počtu dobrovolníků, kteří v organizacích pracovali na základě písemně uzavřené smlouvy. Jde o 15 % dobrovolníků. O počtu dobrovolníků, pracujících v organizacích na základě písemné smlouvy na Slovensku, referuji v kapitole 3.3. Z výzkumu (Brozmanová Gregorová, Matulayová, Mračková a kol., 2012) vyplývá, že počet dobrovolníků, kteří na Slovensku pracovali v rámci písemně uzavřené smlouvy, bylo 27,6 %. Ve výroční zprávě Charity ČR za rok 2014 je uvedeno (viz. kapitola 3.2.1), že zhruba polovina dobrovolníků v Charitě pracovala v rámci akreditovaného programu (tedy logicky na základě uzavřené smlouvy). Tento údaj budu považovat za referenční pro určení hypotézy o smluvně pracujících dobrovolnících v Charitách na území DCHOO. Dále, pouze na základě svého odhadu, předpokládám, že dobrovolníků, kteří nepracují v rámci akreditovaného programu, ale mají uzavřenou s organizací smlouvu, bude 20 %.

Hypotéza (H10): *V Charitách na území DCHOO pracovalo v roce 2015 na základě písemné smlouvy s organizací 70 % dobrovolníků.*

Operacionalizace: Tuto skutečnost budu měřit otázkou č. 1

Dalším z ukazatelů míry profesionalizace vedení dobrovolníků v rámci Charit na území DCHOO je přítomnost koordinátora dobrovolníků v organizaci. Jak uvádím v kapitolách 3.2 a 3.3, z prováděných výzkumných šetření vyplývá, že vedení dobrovolnictví v organizacích je v České republice i na Slovensku poměrně vysoce profesionalizované. V realitě České republiky je dle uváděného výzkumu koordinátor

dobrovolníků v organizaci přítomen v 55 % případů a na Slovensku je to dokonce 84,7 %. Hypotézu o přítomnosti koordinátora dobrovolníků v organizaci odvozuji z údaje, který pochází z výzkumu prováděném v České republice (Frič, Pospíšilová, 2010):

Hypotéza (H11): *V roce 2015 v Charitách na území DCHOO pracoval koordinátor dobrovolníků v 55 % případů.*

Operacionalizace: Tuto skutečnost budu měřit pomocí otázky č. 4.

4.4 Metodologie výzkumu

Pro splnění cíle svého výzkumu volím kvantitativní metodu výzkumu. Sběr dat budu provádět prostřednictvím dotazníku. Jde o vysoce efektivní techniku, jež umožňuje získat poměrně snadno informace od velkého počtu respondentů v krátkém čase a s nízkými náklady (Disman, 2006, 141).

Mým cílem je získat informace o rozsahu dobrovolnické činnosti, která je prováděna dobrovolníky v Charitách při běžné činnosti v každodenním provozu. Aby nedošlo k významnému zkreslení dat, nebudou součástí výzkumu dobrovolníci angažovaní v Tříkrálové sbírce. Bývají to totiž povětšinou lidé, kterých bývá relativně mnoho, ale kteří svou pomoc poskytují jen při této jednorázové akci. Tuto skutečnost uvádím v záhlaví dotazníku, a žádám respondenty, aby tříkrálové koledníky do uváděného počtu dobrovolníků nezahrnovali.

Aby byla sbíraná data zasazena u každého zkoumaného subjektu do stejného časového rámce, bude mne zajímat stav jednotlivých proměnných v roce 2015. Jelikož ke sběru dat dojde v únoru 2016, budou to zároveň data nejvíce vypovídající o současné realitě.

Dotazník jsem zkonstruovala pomocí nabídky na internetové stránce www.survio.com, jež umožňuje zdarma a jednoduše jeho vytvoření i on-line sběr dat. Internetový odkaz na dotazník, spolu s prosbou o jeho vyplnění, bude zaslán na emailové adresy ředitelů anebo koordinátorů dobrovolníků do jednotlivých Charit Ostravsko-

opavské diecéze. Emailové adresy jsem získala z internetových stránek Diecézní charity Ostravsko-opavské, a tyto údaje jsem si ještě ověřila na internetových stránkách konkrétních Charit.

4.5 Výzkumný vzorek

Dotazník bude odeslán do všech Charit na území Ostravsko-opavské diecéze, včetně samotné Diecézní charity, která provozuje několik vlastních středisek a sociálních služeb. Výčet jednotlivých Charit uvádím v kapitole 2. 4. Jde celkem o 18 zkoumaných subjektů.

4.6 Průběh výzkumu

4.6.1 Předvýzkum

Abych si ověřila, zda otázky v dotazníku jsou formulovány jednoznačně a srozumitelně, podrobila jsem dotazník testování v předvýzkumu. O názor a připomínky jsem požádala osoby, které nepatří do zkoumaného vzorku respondentů. Oslovila jsem tři respondenty na pozici ředitelky Charity, a koordinátora dobrovolníků. Dvě z oslovených osob mi poskytly užitečnou zpětnou vazbu.

4.6.2 Výzkum

Dotazníky byly zaslány do všech Charit na území DCHOO (celkem 18 subjektů) na emailové adresy ředitelů charit (15 Charit), koordinátorů dobrovolníků (2 Charity) a v případě Diecézní charity pracovníkovi PR.

4.6.3 Výsledky výzkumu a analýza dat

Aby výsledky mého výzkumu byly co nejvíce validní, bylo mým zájmem získat data od nejlépe všech subjektů. Proto dotazník obsahoval otázku č. 6, kde respondenti byli požádáni, aby uvedli název Charity, za kterou data zasílají. Tento údaj mi sloužil pro identifikaci návratnosti dotazníku z konkrétních Charit. Subjekty, ze kterých se dotazník ve stanoveném termínu nevrátil, jsem požádala o vyplnění opětovně.

Z celkového počtu 18 odeslaných dotazníků se jich vrátilo vyplněných 11. Návratnost byla tedy 61 %.

Z výzkumu vyplynuly tyto skutečnosti:

Hypotéza (H1): *V Charitách na území DCHOO pracoval v roce 2015 stejný počet dobrovolníků, jaký byl počet placených zaměstnanců.*

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovalo v roce 2015 492 dobrovolníků a 1 086 zaměstnanců. Poměr mezi dobrovolníky a zaměstnanci je tedy 1:2.

Závěr: Hypotéza (H1) se nepotvrdila.

Graf 1: Počet dobrovolníků a zaměstnanců

Hypotéza (H2): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracoval každý dobrovolník průměrně 47 hodin.*

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, odpracoval každý dobrovolník v roce 2015 průměrně 37,33 hodin.

Závěr: Hypotéza (H2) se nepotvrdila. Oproti předpokladu odpracoval každý dobrovolník průměrně o 10 hodin méně.

Hypotéza (H3): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo 66 % dobrovolníků v rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb.*

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovalo v rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb 62% dobrovolníků.

Závěr: Vzhledem k zanedbatelnému rozdílu zjištěných údajů od hodnoty stanovené v hypotéze lze hypotézu (H3) považovat za potvrzenou.

Graf 2: Počet dobrovolníků angažovaných v rámci sociálních a zdravotních služeb

Hypotéza (H4): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali 66 % hodin v rámci registrovaných sociálních a zdravotních služeb.*

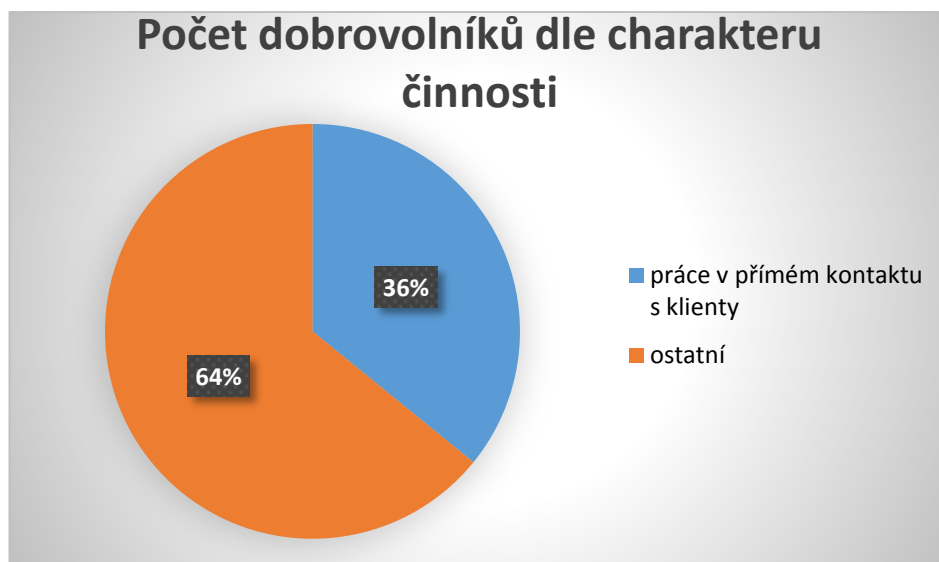
Skutečnost: v Charitách, které se zúčastnily výzkumu, odpracovali dobrovolníci v roce 2015 62 % hodin v rámci registrovaných sociálních a zdravotních služeb.

Závěr: Vzhledem k zanedbatelnému rozdílu zjištěných údajů od hodnoty stanovené v hypotéze lze hypotézu (H4) považovat za potvrzenou.

Hypotéza (H5): *V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovalo nejméně 66 % dobrovolníků v přímém kontaktu s klienty.*

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovalo v roce 2015 36 % dobrovolníků v přímém kontaktu s klienty.

Závěr: Hypotéza (H5) se nepotvrdila.

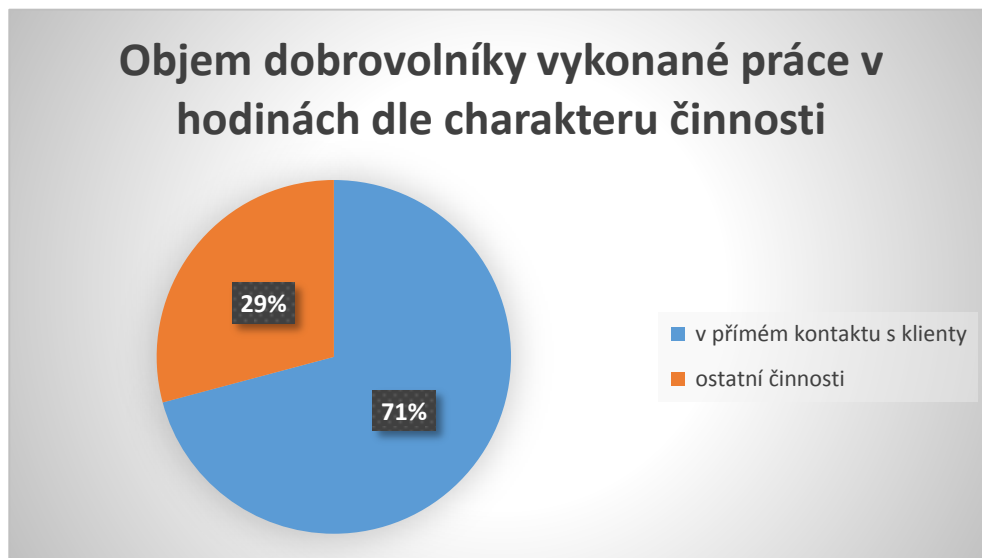

Graf 3: Počet dobrovolníků dle charakteru činnosti

Hypotéza (H6): *Dobrovolníci v Charitách na území DCHOO v roce 2015 odpracovali nejméně 66 % hodin v přímém kontaktu s klienty.*

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, odpracovali dobrovolníci v roce 2015 71 % hodin v přímém kontaktu s klienty.

Závěr: Hypotéza (H6) se potvrdila.

Graf 4: Objem dobrovolníky vykonané práce v hodinách dle charakteru činnosti

Hypotéza (H7): V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při plnění úkolů bez přímého kontaktu s klienty.

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovali také dobrovolníci v roce 2015 při plnění úkolů bez přímého kontaktu s klienty. Objem jejich práce činil 29 % z celkově odpracovaných hodin.

Závěr: Hypotéza (H7) se potvrdila.

Hypotéza (H8): V Charitách na území DCHOO v roce 2015 pracovali také dobrovolníci při odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace.

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, nepracoval v roce 2015 žádný dobrovolník při odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace.

Závěr: Hypotéza (H8) se nepotvrdila.

Hypotéza (H9): V Charitách na území DCHOO byli v roce 2015 dobrovolníci angažováni v rámci akreditovaného programu ve stejném počtu, jako v programu neakreditovaném.

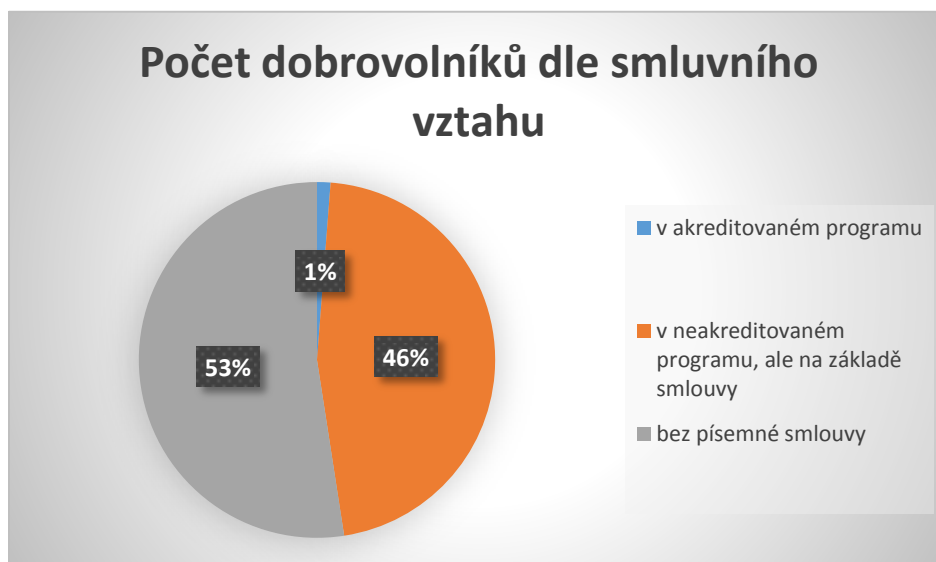
Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovalo pouhé 1 % dobrovolníků v rámci akreditovaného programu.

Závěr: Hypotéza (H9) se nepotvrdila. Z výzkumu vyplynulo, že dobrovolnická služba v rámci akreditovaného dobrovolnického programu MVČR se v Charitách na území DCHOO téměř nevyskytuje.

Hypotéza (H10): V Charitách na území DCHOO pracovalo v roce 2015 na základě písemné smlouvy s organizací 70 % dobrovolníků.

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, pracovalo na základě písemné smlouvy 47 % dobrovolníků.

Závěr: Hypotéza (H10) se nepotvrdila.

Graf 5: Počet dobrovolníků dle smluvního vztahu

Hypotéza (H11): V roce 2015 v Charitách na území DCHOO pracoval koordinátor dobrovolníků v 55 % případů.

Skutečnost: V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, v roce 2015 pracoval koordinátor dobrovolníků v 54 % případů.

Závěr: Vzhledem k zanedbatelnému rozdílu zjištěných údajů od hodnoty stanovené v hypotéze lze hypotézu (H11) považovat za potvrzenou.

4.6.4 Diskuse

Cílem výzkumu bylo odpovědět na otázku, jaký je rozsah dobrovolnictví v Charitách na území DCHOO. Pro stanovení odpovídajícího referenčního rámce při stanovení hypotéz jsem narazila na skutečnost, že v rámci Charity Česká republika nejsou o rozsahu dobrovolnictví publikována data. Ve výročních zprávách jsou informace o dobrovolnictví většinou uváděny v souvislosti s Tříkrálovou sbírkou, a o dobrovolnících, kteří jsou angažováni v Charitě při běžné činnosti během celého roku, jsou informace nedostatečné, a je tedy velice obtížné získaná data srovnat.

Údaje, na základě kterých jsem formulovala existenční hypotézy pro výzkum rozsahu dobrovolnictví v Charitách na území Ostravsko-opavské diecéze, jsem tedy ve většině případů čerpala z dat pocházejících z výzkumů o dobrovolnictví v České republice a na Slovensku.

Výzkum probíhal formou on-line dotazníku, který byl zaslán do všech Charit na území DCHOO. Návratnost dotazníku byla 61 %. Měřeno počtem zaměstnanců v Charitách, které se zúčastnily výzkumu, bylo ve výzkumu zahrnuto přibližně 87 % reality z celkového objemu zkoumaného území (dle Výroční zprávy 2014 pracovalo ve všech Charitách na území DCHOO 1 240 zaměstnanců a dotazníky se vrátily z Charit s celkovým počtem 1 086 zaměstnanců). I přesto však určitým limitem výzkumu zůstává skutečnost, že se nepodařilo získat data od všech Charit.

V analýze výsledků výzkumu neprezentují získaná data z každé Charity zvlášť, ale jako průměr celého vzorku. Uvědomuji si, že tyto průměrné údaje mohou být značně zkreslené a nevypovídají o rozsahu dobrovolnictví v jednotlivých Charitách. Považuji to za další z limitů svého výzkumu.

Z výzkumu vyplynulo, že v Charitách na území DCHOO je počet dobrovolníků vůči placeným zaměstnancům v poměru 1 : 2, přičemž jeden dobrovolník odpracuje za

rok průměrně 37,33 hodin. Dále z výzkumu vyplývá zajímavý fakt, že ne všichni dobrovolníci, kteří jsou angažováni v rámci sociálních a zdravotních služeb, zároveň pracují v přímém kontaktu s klienty. V přímém kontaktu s klienty ovšem dobrovolníci odpracovali relativně vysoký počet hodin. Může to tedy naznačovat, že ti dobrovolníci, kteří byli angažováni v přímém kontaktu s klienty, takto pracovali dlouhodobě. V Charitách, které se zúčastnily výzkumu, nepracoval žádný dobrovolník při odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace.

Ve výzkumu byla sledována také míra profesionalizace ve vedení dobrovolníků v organizaci. Důvodem pro sledování této skutečnosti byl předpoklad, že tam, kde je dobrovolnictví vedeno, řízeno a evaluováno, může být také lépe využit jeho přínos a potenciál, a to nyní i s výhledem do budoucna.

Mým velkým překvapením bylo, že v Charitách, které se zúčastnily výzkumu, se téměř nevyskytuje dobrovolnictví v akreditovaném programu MVČR. V tomto režimu pracují dobrovolníci pouze v jedné z Charit, a ti v celkovém počtu dobrovolníků představovali pouhé 1 %. Bylo by zajímavé tuto skutečnost podrobit detailnějším výzkumu.

ZÁVĚR

V teoretické části práce jsem se zabývala pozicí dobrovolnického angažmá neziskových organizací a podrobněji v Charitě. Popsala jsem, že dobrovolnictví má v dnešní době díky existující legislativě (zákon o dobrovolnické službě, zákon o sociálních službách), v neziskové sféře vybudovanou svou pevnou pozici a dobrovolníci jsou dnes již přirozeně cennými spolupracovníky na mnoha projektech v rámci sociálních služeb. Také jsem naznačila, jak se s konceptem dobrovolnictví zachází v teorii sociální práce. Na základě dokumentů učitelského úřadu církve a odborné literatury na téma křesťanské charitativní činnosti jsem prezentovala argumenty pro motivaci k dobrovolnickému angažmá konkrétně v Charitách. Domnívám se tedy, že působení dobrovolníků v Charitě by mělo být zcela přirozené.

V rámci praktické části práce jsem prováděla výzkum o rozsahu dobrovolnictví v Charitách Ostravsko-opavské diecéze. Získaná data jsem dále chtěla srovnat s údaji od dobrovolnictví v rámci Charity Česká republika, případně Charity na Slovensku. Při shromažďování dat o rozsahu dobrovolnictví v Charitě Česká republika jsem však v rámci veřejně dostupných zdrojů nenašla dostatečně vypovídající údaje. Ve Výročních zprávách Charity ČR je dobrovolnictví zmiňováno, ale údaje o počtech dobrovolníků za jednotlivé roky jsou značně nesourodé, až zavádějící. Tato skutečnost může působit, jako by dobrovolnictví v Charitě Česká republika nebyl přikládán patřičný význam, a není tedy považováno za důležité jej měřit, a údaje o něm publikovat. Jak jsem zjistila, podobná situace s publikováním údajů o dobrovolnictví, je v Charitě na Slovensku.

Příjemně mně překvapila návratnost dotazníků, který nevyplnilo jen malé množství rozsahem menších Charit. Domnívám se, že provedení tohoto výzkumu bylo velmi smysluplné i přesto, že získaná data není možné srovnat s rozsahem dobrovolnictví v rámci Charity Česká republika či Charity na Slovensku.

LITERATURA

Baum, D., Gojová, A. (2014). Výzkumné metody v sociální práci. Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě

Běháčková, K. (2013). Patnáct let činnosti Diecézní charity ostravsko-opavské a její význam v systému poskytování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji (diplomová práce). Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (1995). Český ekumenický překlad, Česká biblická společnost

Brejcha, L. (1930). Pamětní spis o katolické charitě (milosrdné lásce) v zemi moravsko-slezské. Olomouc.

Brozmanová Gregorová, A. (2011). Dobrovolnictvo na Slovensku – reflexia nových trendov a výzvy pre sociálnu prácu. Sociální práce/Sociálna práca, č. 4

Brozmanová Gregorová, A., Matulayová, T., Mračková, A. a kol. (2012). Dobrovolnictvo na Slovensku. Výskumné reflexie. Iuventa – Slovenský inštitút mládeže

Byznys pro společnost, nedatováno. Firemní dobrovolnictví. Dostupné 28. 11. 2015 z: <http://www.byznysprospolecnost.cz/firemni-dobrovolnictvi.html>

Deus caritas est. Encyklika (2006). Praha, Paulínky

Diecézní charita Brno, nedatováno. Novodobé dějiny Charity na Moravě [on-line]. Dostupné 21. 1. 2016 z: <http://brno.charita.cz/kdo-jsme/novodobe-dejiny-charity-na-morave/>

Diecézní charita Ostravsko-opavská. Výroční zpráva 2014 [on-line]. Dostupné 31. 1. 2016 z: <http://dchoo.caritas.cz/res/data/016/001933.pdf?seek=1452000011>

Diecézní charita Ostravsko-opavská (2015). Adresář Charit. Moravskoslezský kraj a část Jesenicka [on-line]. Dostupné 10. 1. 2016 z: <http://dchoo.caritas.cz/res/data/015/001844.pdf>

Disman, M. (2006). Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum

Dobrovolník, nedatováno. Dobrovolnictví ve zdravotnictví [on-line]. Dostupné 18. 11. 2015 z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-zdravotnictvi/>

Dobrovolník (2015). Dobrovolnictví v Evropě a jeho měření [on-line]. Dostupné 28. 1. 2016 z: <http://www.dobrovolnik.cz/informace/dobrovolnictvi-v-evrope-a-jeho-mereni/>

Dobrovolník. Vzory a hodnoty dobrovolnictví. Výtah z výzkumu. Frič, P., Pospíšilová, T. (2012) Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století [on-line]. Dostupné 15. 1. 2016 z: <http://www.dobrovolnik.cz/res/data/024/002872.pdf>

Dohnalová, R. (2011). Dobrovolníci ve Fakultní nemocnici v Motole, Sociální práce/Sociálna práca, č. 4

Doležel, J. (2008). Farnost jako místo sociální práce církve. Novozákonní východiska a příklady praxe. In Spravedlnost a služba II., Sborník odborných příspěvků a studijních textů CARITAS-VOŠ sociální Olomouc

Doležel, J. (2012). Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci

Frič, P. (2011). Současné trendy v dobrovolnictví a sociální práce. Sociální práce/Sociálna práca, č. 4

Frič, P., Pospíšilová, T. a kol. (2010). Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha, Hestia.

Frič, P., Vávra, M. (2012). Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha, Agnes, Hestia

Gaudium et spes, Pastorální konstituce a církvi v dnešním světě [on-line]. Dostupné 4. 12. 2015 z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html

Handy, F., Hustinx, L. (2009). The Why and How of Volunteering. Nonprofit management and Leadership

Hestia (2012). Metodika dobrovolnictví v sociálních službách [on-line]. Dostupné 18. 11. 2015 z: <http://www.hest.cz/cdn/public/001597.pdf>

Howard, M. M. (2003). The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe. Cambridge. Cambridge University Press.

Charita ČR, nedatováno. Dobrovolníci [on-line]. Dostupné 5. 1. 2016 z: <http://www.charita.cz/podporte-nas/dobrovolnici/>

Charita ČR, nedatováno. O Charitě [on-line]. Dostupné 21. 1. 2016 z: <http://www.charita.cz/o-charite>

Charita ČR. Výroční zpráva 2007 [on-line]. Dostupné 12. 2. 2016 z: <http://www.charita.cz/res/data/020/002328.pdf?seek=1456387789>

Charita ČR. Výroční zpráva 2012 [on-line]. Dostupné 12. 2. 2016 z: <http://www.charita.cz/res/data/015/001701.pdf?seek=1373532278>

Charita ČR. Výroční zpráva 2013 [on-line]. Dostupné 12. 2. 2016 z: <http://www.charita.cz/res/data/016/001794.pdf?seek=1404990829>

Charita ČR. Výroční zpráva 2014 [on-line]. Dostupné 12. 2. 2016 z: <http://www.charita.cz/res/data/018/002031.pdf?seek=1438347029>

Charita ČR (2013). Stanovy Charita Česká republika [on-line]. Dostupné 27. 12. 2015 z: <http://www.charita.cz/res/data/014/001598.pdf>

Charita ČR (2009). Kodex Charity Česká republika [on-line]. Dostupné 27. 12. 2015 z: <http://www.charita.cz/res/data/000077.pdf>

Christifideles laici (1990). Posynodní apoštolský list Jana Pavla II. o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě. Praha, Zvon

Juknevičius, S., Savicka, A. (2003). „From Restitution to Innovation: Volunteering in Postcommunist Countries“. In Paul Dekker a Loek Halman (Eds) The Values of Volunteering: Cross-Cultural Perspectives. New York, Kluwer Academic

Kořínková, I., Černá, L., Verešpejová, D. (2011). Anketa – Jaká je úloha dobrovolnictví v oblastech sociální práce. Sociální práce/Sociálna práca, č. 4

Manual on the Measurement of Volunteer Work (2011). International Labour Office Geneva [on-line]. Dostupné 2. 2. 2016 z: http://www.ilo.org/stat/Publications/WCMS_162119/lang--en/index.htm

Matulayová, T. (2011). Fenomén dobrovoľníctva optikou andragogiky a sociálnej práce. In Fenomén dobrovoľníctva v sociálnych službách. Prešov, Prešovská univerzita v Prešove

Messina, R. (2005). Dějiny charitativní činnosti, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství

MVČR, nedatováno. Dobrovolnická služba. Akreditace [on-line]. Dostupné 27. 11. 2015 z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx>

Opatrný, M. (2010). Charita jako místo evangelizace, České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pospíšil, C. V. (2002). Teologie služby, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství

Slovenská katolícka Charita, nedatováno. O nás [on-line]. Dostupné 10. 2. 2016 z: <http://www.charita.sk/stranky/o-nas>

Slovenská katolícka Charita. Ročenka 2013 [on-line]. Dostupné 10. 2. 2016 z: http://www.charita.sk/docs/pdf/rocenka2013_web.pdf

Tošner, J., Sozanská, O. (2002). Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích, Praha, Portál

Tošner, J.: (2013). Dobrovolnictví. In: Matoušek, O. a kol. Metody a řízení sociální práce, Praha, Portál

zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů [on-line]. Dostupné 5. 12. 2015 z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>

zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [on-line]. Dostupné 5. 12. 2015 z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách [on-line]. Dostupné 5. 12. 2015 z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet dobrovolníků a zaměstnanců

Graf 2: Počet dobrovolníků angažovaných v rámci sociálních a zdravotních služeb

Graf 3: Počet dobrovolníků dle charakteru činnosti

Graf 4. Objem dobrovolníky vykonané práce v hodinách dle charakteru činnosti

Graf 5. Počet dobrovolníků dle smluvního vztahu

PŘÍLOHA

DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentkou oboru Charitativní a sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci a v rámci své bakalářské práce provádím výzkum o rozsahu dobrovolnictví v Charitách ostravsko-opavské diecéze v roce 2015. Prosím Vás o laskavé vyplnění tohoto dotazníku. Ve svém výzkumu chci postihnout rozsah aktivit, které lidé pro Vaši organizaci a Vaše klienty vykonávají ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu, ať už jsou tyto aktivity organizovány jakkoliv. Jedinou kategorií dobrovolnictví, kterou ve svém výzkumu nebudu zohledňovat, jsou dobrovolníci Tříkrálové sbírky. Tyto dobrovolníky proto do odpovědí, prosím, NEUVÁDĚJTE.

Děkuji za vyplnění tohoto dotazníku a přeji Vám hodně zdaru ve Vaší činnosti.

S úctou, Markéta Slívová

- 1. Vzhledem k Zákonu o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb., uveďte, prosím, kolik dobrovolníků pracovalo ve Vaší Charitě v roce 2015:**

	počet osob	počet odpracovaných hodin
V rámci akreditovaného programu MV ČR		
Mimo rámec akreditovaného programu MV ČR, ale na základě uzavřené písemné smlouvy o výkonu dobrovolnické činnosti		
Mimo rámec akreditovaného programu MV ČR, bez uzavřené písemné smlouvy o výkonu dobrovolnické činnosti		

- 2. Vzhledem k registraci sociálních a zdravotních služeb uveďte, prosím, kolik dobrovolníků pracovalo ve Vaší Charitě v roce 2015:**

	počet osob	počet odpracovaných hodin
V rámci registrovaných sociálních nebo zdravotních služeb		
Mimo registrované sociální nebo zdravotní služby		

3. Z hlediska charakteru vykonávané činnosti uveďte, prosím, kolik dobrovolníků pracovalo ve Vaší Charitě v roce 2015:

	počet osob	počet odpracovaných hodin
V přímém kontaktu s klienty		
Při plnění úkolů bez přímého kontaktu s klienty (mimo odborné konzultační činnosti poskytované vedení organizace)		

4. Pracuje ve Vaší Charitě zaměstnanec, který má ve své pracovní náplni koordinování dobrovolníků?

- Ano
- Ne

5. Kolik placených zaměstnanců pracovalo ve Vaší Charitě ke dni 1. 12. 2015?

6. Zde, prosím, uveďte název Vaší Charity

Tento údaj je pro vyplnění nepovinný, slouží však pro lepší evidenci návratnosti dotazníku. Charity, ze kterých by se vyplněný dotazník nevrátil, bych si dovolila s prosbou o vyplnění kontaktovat znovu. Údaje budou v bakalářské práci anonymizovány, u konkrétních dat nebude publikován název Charity.